

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ Голос адыга

макъ

1923-рэ ильсүүм
пурхалын
кынчелжээжээгуу кынчлакын

№ 11 (22460)

2022-рэ ильэс

ГҮҮБДЖ

ШЫЛЭ МАЗЭМ и 25-рэ

ОСЭ ГҮЭНЭФАГЬЭИИЭП
КЫХЭТЫУТЫГЭХЭР ҮКИ
НЭМҮКИ КЫЗБАРХЭР
ТИСАЙТ ИЖҮҮГҮӨТӨШТХ

WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаэм и Правительствэ игъээзет

Мэфэклым фэгъэхьыгъэу

Урысые Федерациием и Правительствэ и Тхаматэ игуадзэу Дмитрий Чернышенкэм видеоконференции шыкъэм тетэу Адыгэ Республикаэм ия 100-рэ ильэс игъэмэфэкъын фэгъэзэгъэ гэцэклэкло комитетэм изэхэсигъо зерищагь.

Юфтхъабзэм хэлэжьагъэх Адыгэим и Лышхъэу Къумпыл Мурат, АР-м иминистрэхэм я Кабинет хэтхэр, УФ-м культурэмкэ и Министерствэ, УФ-м экономикэ хэхьоныгъэмкэ и Министер-

ствэ, УФ-м спортымкэ и Министерствэ, УФ-м гээсэнгээмрэ шлэнгээмрэкэ и Министерствэ, УФ-м поэолъэшыннымкэ и Министерствэ, зеклонымкэ Федеральна агентствэм, УФ-м и Прави-

тельствэ идепартаментхэм ялтыкохэр, ялашхэр.

«Республикэм июбилей ихэгъэунэфыкъын кыздыхэлъятахъэу структурнэ проектхэмкэ Адыгэим юфышхо

зэрэшьзэшүахырэр тинэрыльэгъу. Шъольырым илашхэм игъо альэгъу-тэхэу Федеральнэ гупчэм кызыдыригъэштагъэхэм лъэшэу анаэ зэрэтирагъэтыщым сицыхъэ тель. Мэфэкл юфтхъабзэхэм ялан аш нахь зыргэзшьомбгүщт, республикэм уасеу фашырэм зыкыригъэтыщт, Адыгэим инфраструктурэ джырэ шапхъэхэм адиштэу зэтгээлэсихъягъэенным фэлорышшэшт», — хигъэунэфыкъыгь Дмитрий Чернышенкэм.

(Икэух я 3-рэ нэклуб. ит).

Осышхо къащесыгъ

АР-м и Лышхъэу Къумпыл Мурат игъом гъогухэр агъэ- къэбзэнхэу пшъэрыль афишыгъ

Адыгэ Республикаэм үкли Краснодар краим ичылпэ зэфэшхъафхэм осышхо къащесыгъ. Чэц-зымафэм сантиметрэ 50 — 60 фэдизым ар нэсигъ. Федеральнэ гъогу агентствэу «Росавтодор» зыфилорэм кызэртыгъэмкэ, щилэ мазэм и 23-м иччэдыхж ехүулпэу федеральнэ гъогушхохэу А-146 Краснодар — Верхнебакансэ үкли А-290 Новороссийск — Керчь зыфилхэрэм ахьыркырыэм язитет джыри хьыльэ.

Осыр зытхьурэ техникэм чэщи мафи юф ешэ. Щилэ мазэм и 22-м үкли чэщим и 23-м техники 170-м үкли нэбгыри 100-м ехүумэ федеральнэ автомобиль гъогур ахьхуугь. Мафэм кыклоц лумыл зымыгъэххурэ материал тонн

879-рэ, пшэхъо тонн 1506-рэ, щыгыу тонни 105-рэ агъедадь.

Ом изытэт ельтигъэу, Адыгэим и Лышхъэу Къумпыл Мурат муниципальна техникэр хэвээрэу Ѣытынэу, къоджэ псэуплэхэм ягъогухэм игъом осымрэ лумылымрэ аштыратхъунхэу муниципалитетхэм ялашхэм пшъэрыль афишыгъ.

Гидрометеорологи- кэ гупчэм къеты

Гидрометеорологиекэ үкли тыкъэзыуцхъэрэ дунаим льыпльэгъэнэмкэ Адыгэ гупчэм кызэртыгъэмкэ, мы мэфицим кыклоц республикэм ичылпэ зэфэшхъафхэм осышхо къащесыгъ. Осэу кытырильхэгъэм ильэгагь сантиметрэ 60 фэдизым нэсигъ, къушхъэхэм ашынахьыб.

Гупчэм илашхэм игуадзэу Виктория Гусевам кызэрлигъэмкэ, мы уахтэм ехүулпэу осэу къесигъэм ибагъ щынагьо къыхэкынэу Ѣытэп.

(Икэух я 2-рэ нэклуб. ит).

Осышхо къащесыгъ

(Икъеух).

Псыхъохэм адэт псыр шапхъэхэм ашокырэп. Ау тээкү щынааго къэзытырэр Мыеекуапэ ыкчи ашкыпышын псаэуплэхэм осыр къэжунэу зеращыригъажъэрэм чышхъэшьо псыхэр ашигъеуцон зэрильэкыщтырары.

— Щылэ мазэм и 23 — 25-м ос-оцх зэхэль республиком щылэшт, щыюшьопщешт, чын-пэхэм ашыххэм гъогухэм осыр ашызетырихъашт, ашыумылышт. Мыеекуапэ чэцым щылэшт чын-лэр градуси 2 — 7-м, мафэм — градус 0 — 5-м фэдизышт, — къыулагъ Виктория Гусевам.

Пэудзыгъэ егъеджэн шы- къэм техъагъэх

Тэхъутэмькье районом ихбээ къулыкухэм яунашокэ

щылэ мазэм и 24 — 25-м пэудзыгъэ егъеджэн шыкъэм еджаплэхэр тырагъехъагъэх.

— Ом изытет ыпкъ къикыкъэ щылэ мазэм и 24 — 25-м муниципальнэ образованием иеджаплэхэр пэудзыгъэ егъеджэн шыкъэм техъэх, къелэцныкъыл ыгыплэхэм дежурнэ купхэр ашызэухыгъештых, — къышело Тэхъутэмькье район администрациом и Instagram нэкубгъо.

Адыгэкаалэ иеджаплэхэри а мэфитлум пэудзыгъэ шыкъэм тетэу юф ашлэшт. Къелэцныкъыл ыгыплэхэр зыпкъ ит юфшакъэм тетыштых.

Тигъунэгъу шъольтырым щы- къэбархэр

Осышхо Краснодар къызэрэшесыгъэм къыхэкъэу еджаплэхэр щылэ мазэм и 24-м пэудзыгъэ

егъеджэн шыкъэм тетыгъэх.

«Обзор» зыфиорэм къызэрэхиутыгъэмкэ, осышхом къыхэкъыкъыл Анаපэ ыкчи Красноармийскэ районом электроэнергием икъэтин зэпыугъохэр фхъулагъэх, Краснэ Полянэм дэж къушхъэм осышхо къехыгъ, Славянскэ районом ыкчи Анаපэ къыпышын псаэуплэхэм ашыщхэм чышхъэшьо псыхэр ашыуцуагъэх. Гузэжэгъо ыкчи коммуналнэ къулыкухэм чэши мафи зэпымыю юф ашлэ. Шатумян зэпрыкыплем екүре тьогур зэфашыгъ.

Краснодар имэрэу Андрей Алексеенкэм къызэриуагъэмкэ, осышхом къыздихыгъэ гумэкъыгъохэр тхъамафэм къыклоц дагъэзэжыштых.

Нахъ гъэлъэши- гъэу лъэплъэх

Анахъэу осышхо къызщесыгъэм Мыеекъопэ, Тэхъутэмькье ыкчи Теуцожъ районхэр ашыщых. Мы уахтэм ом изытет джыри къыкличыгъэп.

Гъогурыкъонир щынэгъончэенным фэшл АР-м хэгъэгу клоц юфхэмкэ и Министерствэ ишнэ-кэгъэ амалхэр зэрхэхэх. Гъогу-патруль къулыкум инаряд 30-м ехъумэ зэпымыю юф ашлэ. Мыеекъопэ районэу нахъ цыфыбэ къыздаклорэм экипажи б щыл.

Къэралыгъо автоинспекторхэр гъогум изытет зэрэльтиль-хэрэм даклоу, водительхэу іэ-пылэгъу зишаклэгъэу закынфэзгъазэхэрэм яшуагъе арагъэки.

Адыгэим и Къэралыгъо автоинспекции цыфхэм закынфэгъазэ мы мафэхэм анахъэу гъогум сакыныгъэ къызщыха-тэфэнэу, шокл имылэу шапхъэхэр агъеццекиэнхэу, псынкэ зеклонир щагъэзынену ыкчи амал зэрилэхэе общественне транспортыр агъофедэнэу.

Тыгъусэ АР-м и Лышихъэу Къумпъыл Мурат осэу къесыгъэм къыздихыгъэ гумэкъыгъохэм ядэгэзэжын фэгъэхыгъэ зэхэсигъо зэхищагъ.

Аш илошлэн хэлэжьагъэх Адыгэим и Примьер-министрэ ишпэрэльхэр

зыгъэцкээрэ Клэрэш Аңзаур, республикэм псаэолпэшынымкэ иминистерствэ ипащэу Валерий

Картамышевир, осыр бэу къыз-щесыгъэ Тэхъутэмькье районом иадминистрации ипащэу Шхъэлэхъо Азмэт. Пшэрэльхэр агъэнэфагъ, ашлэнэу Ѣытхэр агъеунэфагъ, гумэкъыгъор дагъэзыхы.

Зэхэсигъом къыкэлъыкъоу

Къумпъыл Мурат Тэхъутэмькье

районом къулагъэ, ежь ышхъэкъэ

юфыгъохэм защигъэгъозагъ ыкчи

унэшьо гъэнэфагъэхэр къулы-къхэм афишигъэх.

**Хэутиным
фээзигъэхъазырыгъэр
ІШЬЫНЭ Сусан.**

Щылэ мазэм и 25-р – Урысыем истудентхэм я Маф

Лъытэнэгъэ зыфэтшырэ студентхэр!
Ныбджэгъу лъаплэхэр!

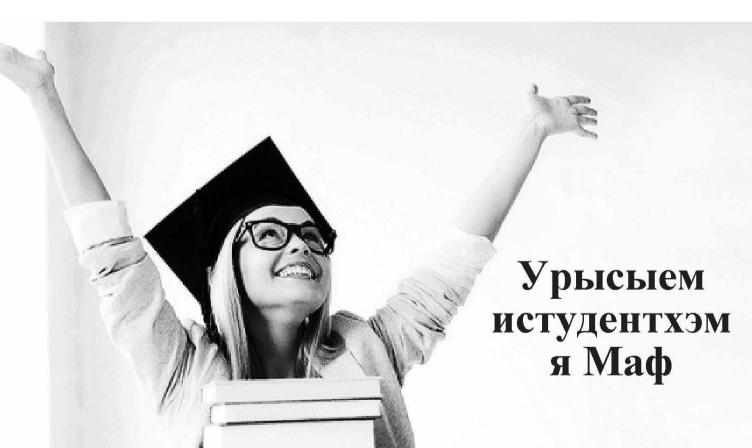
Шъумэфэкілэ – Урысыем истудентхэм я Мафэкілэ тышууфэгүшю!
Адыгэ Республикэм игурыт, иантиэрэ еджаплэхэм студент мин 22-рэ фэдиз ашеджэс. Ахэм гүгъэпІэшхохэр ятэхы, ягъехъагъэхэм тарэгүүхо. Студентхэр Адыгэ Республикэм иобщественне, исоциальне-экономикэ Ѣылэнгъэ чанэу хэлаажьэх, яамали, язэчни лъэныкъо зэфэшхъафхэм ашагъэфедэ.

Студент-волонтерхэр зепахырэ узхэм апэуцужсхээ, ковиднэ госпитальхэмрэ колли-гупчэхэмрэ ашылэжьагъэх, иэжь-Іүжсхэм ІэпнІэгъу афэхъуагъэх, фэн-къохэм гъомыланхъэхэмрэ Іэзэгъу уцхэмрэ ажкагъэхъагъэх, мэхъанэхо зиІэ Іофыгъохэм язэшІохын зэрэфхэзыхырхэр къагъэлтэгъуагъ. Студентхэм еджэнир къызаухкъэ специалист дэгъу зэрэхъуущтхэм, Адыгэйми, Урысыеми яэкономикэ, наукэм, гъэсэнгъэм, культурэм ялахыших зэрэхашынхаштыйн тицыхээ тель. Ныбджэгъу лъаплэхэр, тыгу къылдэгээ тышууфэлтюю гүхэлтэшюу итъуиІэхэр къыжсуудэхъунэу, итъишилэнгъэ гъогу дахжу зэпифэнэу, итъунастышыонэу, гүшигъуагъор къышы-бэклэу итъишилэнэу, итъоу Ѣылэр къыжсуудэхъунэу!

Адыгэ Республикэм и Лышихъэу, Урысыем политическэ партиеу «Единэ Россиям»

и Адыгэ шъольтыр къутамэ и Секретарэрү Къумпъыл Мурат.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет – Хасэм и Тхъаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

COVID-19

«Спутник V-р» нахъ дэгъоу алъытагъ

«Pfizer» зыфиорэр препаратын нахы Урысыем къыщыдагъэкъирэ вакцинэу «Спутник V» зыфиорэм антителэхэр фэдитлукъэ нахыбэу къеты. Ар Н. Ф. Гамалеи ыцлээ зыхырэ шлэнэгъэ-ушэтын гупчэм къыщауагъ.

Джащ фэдэу урысые вакцинэу «Спутник V» зыфиорэр штаммэу «омикроным» пэуцужын.

— Уштайнхэм икІэуххэм къызэрэгэлтэгъуагъэмкэ, Pfizer вакцинэу едзыгъуитюу ахалхъэрэм нахы фэдитлукъэ нахь лъэшиэу «Спутник V» зыфиорэм омикрон вирусыр егъеклоды, — къеты уштайн гупчэм.

Лъэпкъ итальянскэ институтэу «Lazzaro Spallanzani» зыфиорэр ышыгъээ уштайнным ар къыгъэлтэгъуагъ. Вакцинэ лъэпкъитлур зыхалхъягъэхэм ялхэр зэрэгэшпшагъэх. Урысые препаратаим процент 74,2-м, Pfizer вакцинэм процент 56,9-м анэсэу «омикроным» ивирус агъеклодыгъ.

Лъэпкъ проектхэр

Нахьышу зэрэхъугъэр къыхагъэшы

УФ-м и Президентэу Владимир Путинир кэшакло зыфэхъугъэ лъэпкъ проектхэм ашыщэу «Шынэгъончъэ ыкли шэпхъэшүхэм адиштэрэ гъогухэр» зыфиорэм ишүаугъэкэ гъогу хызмэтим хэхъонигъэхэр ешых. Цыфхэм яеплыкэхэр зэзыгашээр Гупчэм (ВЦИОМ) зэригъэунэфыгъэмкэ, тикъералыгъо щыпсэурэм ипроцент 49-р автомобиль гъогухэм язытет егъеразз, аш епхыгъэ инфраструктурэр нахьышу зэрэхъугъэр къыхагъэшы.

публикэм исэу зэупчыгъэхэм япроцент 51-мэ тильтогу хызмэт нахьышум ыльэнэхъоклэ зэхъо-къыныгъэхэр фэхъугъэхэу къя-уагъ.

Анахъеу къыхагъэшыгъэр гъогухэм ядэгъугъ, нахь шъуамбгъо зэрэхъугъэхэр, автомобиль гъогукэхэр, лъэ-миджхэр, зэхэкыгъэхэр кэу кызэршыхэрэр, шыгъахэхэр зэрагъекэжыхэрэр, инфра-

структурэр нахьышу зэрэхъу-гъэр ары.

— Зэхъокыныгъэу гъогу хызмэтим фэхъугъэр цыфхэм янэрльгъу, — къыгуасть мы лъэнкъом фэгъэзэгъэ Федеральэ агентствэм итащэу Роман Новиковым. — Гъогухэр кэу тэшых, ильэ-сипил пчагъэхэм амыгъэ-цэкэжэсигъэхэр тэгъэ-кэжэх. А эзкэ лъэпкъ про-

ектым ишүаугъэкэ зэшит-хын тэлэвкы. Ар субъект 84-мэ ашыхыраци. Ильэс-цим гъогу километрэ мин 48-рэ шъолтырхэм ашти-шигъгъе ашыдгъэкэжэсигъ, тапэкли и Юфиэнхэр лъыд-гэлтэштых. Анахь шъхьа-Иэр гъогу километрэу тишигъэхэр арэн, цыфхэм псуукэ амалуу яИэр нахьышу зэрэхъурэр ары.

Нэбгырэ мини 170-рэ мэхъу зэупчыгъэхэр. Гъогухэм ядэгъу-гъэкэ пэрытныгъэр аубытыгъ Чэчэн Республика (процент 85-рэ), Севастополь (процент 81-рэ), Республика Кыргызстан (процент 75-рэ), Темир Осети-е - Аланиер (процент 67-рэ), Костромской хэкур (процент 66-рэ), Къэбэртэе-Бэлкъар Республика (процент 63-рэ). Адыгэ Рес-

Мэфэклым фэгъэхъыгъэу

(Икэух.)

Вице-премьерым зэхэсигъом къы-зэрэшиуагъэмкэ, Урысые Федерации и Премьер-министрэ Михаил Мишустын гъэрекло Адыгейим къызэхом, республикэм исоциальнэ инфраструктурэ изегъэушомбгүнкэ пшъэрэльхэр къа-фишыгъягъэх. Юбилеим ихэгъэунэфы-кын федеральэ Правительствэмээр республикэм ипащэхэмэр акуячэ зэ-дирахыилэ.

Дмитрий Чернышенкэм джащ фэдэу агу къызэригъэхыгъягъэмкэ, Президентэу Владимир Путиним 2022-рэ ильэсир лъэпкъ искуствэмээр культуры кэлэнимэ я Ильэсэу ыльытах. Юбиле-ир зыщыхагъэунэфыкыщ ильэсийм республикэм икултурэ кэлэнре ильэпкъ ыашлагъэхэмэр якъеухүмэн лъэшэу анал-тырагъэтийн фое.

Адыгейим и Лышхъэ Урысые Феде-рацием и Правительствэ и Тхъаматэ игуадзэ тхъауеугъэсэу риуагъ респуб-ликэмренеу ынаэ къызэрэтигъэтийн фэш.

«Республикэм иобилий хъугъэ-шэгъэшиоу Ѹыт. Аш тарихъ мэхъан зэрийм имызакью, цыфхэм ящи Иэкэ-псуукэ зы-кьеэгъэшыгъэхэмкэ ам-лышуаэр къытищых. Мы лъэнхъомкэ тэхэгъум ипа-щэхэр Ишыгъэту къытфэхъу. Иофхъэбзэ шъхьа-Ихэм яфед-ральэ план дишитэ юбилеим ихэгъэунэфыкын зыфэт-гъэхъазыры», — къыгуасть Кумпыйл Мурат.

Адыгейим и Лышхъэ республикэм социальнэ-экономикэ хэхъонигъэ шъхьа-Иэу ышыгъэхэм зэхэсигъом къащытегу-щылагъ. Гүшүйэм пае, 2021-рэ ильэсийм

республикэм и ВРП проценти 104-м, промышленнэ къыдэгъэхэмийн индекс проценти 110,3-м нэсигъ. Зэхэугое гъэ бюджетымкэ дотациер процент 15-м нэсэу къеэхыгъ. Гъэрекло икэух Юфиэн зимишэхэм япчагъэ фэди 5-кэ нахь макэ хъугъэ, зы процентим ар нэсигъ.

Кумпыйл Мурат къызэрхийгъэхэмкэ, республикэм илэшхъэтихэм Урысие и Президентэу Владимир Путиним къыгъэнэфэгъэ пшъэрэльхэр дэх имыгъ агъэцаки. Лъэпкъ проектхэм, къэралыгъо программэхэм, республикэм социальнэ-экономикэ хэхъонигъэ зэри-шынгүнтүнэе программэхэм адиштэу Адыгейим ия 100-рэ ильэс ихэгъэунэфыкын тэгъэпсэхъэгъэ Иофхъабзэхэм ильэсийх хъугъэу Адыгейр чанэу ахэлажъэ. Рес-публиком и Лышхъээ игъэктотгъэу къылотагъ псеольшэшынхэмкэ, гъесэнгъэмкэ, псаунгъэм икъэхүмэнхэмкэ, культурэмкэ учреждениехэу, зеконим-кэ, социальнэ лъэнхъомкэ, спортым-кэ псеуалхъэхэр агъэпсыгъэхэм ыкли агацэкэжыхыгъэхэм афэгъэхыгъэх.

Зэхэсигъом зэрэхагъэунэфы-кыгъэмкэ, республикэм ия 100-рэ ильэс фэгъэхыгъэ Иофхъабзэхэмкэ анихь шъхьаэу шытыштыр Адыгэ Республиком и Мафхэу Йоныгъом Москва щыхагъэунэфыкынхэр ары. Аш фэдэ Иофхъабзэхэр Урысие Федерации и Совети, Урысие Федерации и Къэралыгъо Думи ашыкло-щых. Ткъош республикэхэу Къэбэртэе-Бэлкъарми, Къэрэшэ-Щэрдэжэсми къэралыгъо гъэпсыкэ яэ зыхыгъэр мэгье ильэс 100 зэрэхъурэр хэгъэунэфыкынш. Ткъош республикэм япа-щэхэм зээзэгынгъэ адашыгъ республикихи яконцерт Къэралыгъо Крем-левскэ Дворецым къыщатынэу.

Адыгейим иобилий игъэмэфэхынкэ Иофхъабзэу зэрэхагъэрэм, республикэм социальнэ-экономикэ гъэхъэгъэ шъхьаэу

иэхэм къатегущыагъэх УФ-м культурэмкэ иминистрэу Ольга Яриловар, УФ-м экономикэ хэхъонигъэмкэ и Министерствэ шъольыр политикэмкэ идепартамент итащэу Алексей Храпковыр, УФ-м финансэмкэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Леонид Горниныр, УФ-м мэкъу-мэцымкэ иминистрэ игуадзэу Оксана Лут ыкли нэмыххээр.

Зэхэсигъом къызэр-ща-иуагъэмкэ, Адыгейим КъФШ-м ВРП-мкэ я 2-рэ чыпэр, Урысие Федерации я 12-рэ чыпэр ашигыгъ. Инвестициихэм къахэхъуагъ, 2017-рэ ильэсийм зы нэбгырэм сомэ мин 46-рэ тэфэштэгъэмэ, 2020-рэ ильэсийм сомэ мин 83-м ар нэсигъагъ. Ильэс пчагъэ хъугъэу Адыгейим мылькур дэгъо Ѣызэр-гъакло. 2020-рэ ильэсийм хэбзэлахь федэхэм процен-ти 126-кэ зыкъя-этигъагъ. Къэралыгъо инвестициихэм я процент 30-р (сомэ миллиарди 9-м ехъур) къызфагъэфедагъ. Лъэпкъ проектхэмрэ къэралыгъо программэхэмрэ процент 95-кэ зэрагъэцакэхэрэр зэхэсигъом къытиуагъ. Къэралыгъо программэу

«Къуаджэхэм зэдиштэу хэхъонигъэ ягъешыгъэ-ныр» зыфиорэм ипроектхэм 2022-рэ ильэсийм дэгъо зызэрэфагъэхъазыры-рэр хагъэунэфыкыгъ. Аш ишүаугъэкэ республикэм ибюджет сомэ миллиард 1,5-м ехъу къыхэхъуагъ.

Республикэм и предложениехэу феде-ральэ бюджетым имылтуу джыри къы-зыфхэгъэхыгъээн фаяхэм шъхьафэу зэхэсигъом щатегущыагъэх. Лъэнхъо пэгчкээ хабээм ифедеральэ къулыкъу-хэм зэдэлжээнэгъэ пытэ зэрэдэриялэр зэхэсигъом Ѣыхагъэунэфыкыгъ. Урысие Федерации и Правительствэ идепар-таментхэм ялтылохэм къэралыгъо про-граммэхэм адиштэу республикэм и пред-ложениехэр агъэцэкэнхэмкэ амалуу Ѣыхэхэм къатегущыагъэх. Зэхэсигъом къызэрэща-иуагъэмкэ, проектхэм ашыщ-хэм Урысие Федерации и Правитель-ствэ илэпэчэгъээн фондрэ, мыбюджет къе-кынхэмээр ямылтуу къафхэгъэ-кыгъээн фаяхъу. Дмитрий Чернышенкэм пшъэрэиль афишигъы Адыгэ Республиком ия 100-рэ ильэс игъэм-фэхын фэгъэхыгъэ планын Иофхъэбзэ тедзэхэу хагъэхъащхэм ясписке зэх-эцэононуу.

Адыгейим и Лышхъэ Урысие Федерации и Правительствэ и Тхъаматэ игуадзэу Дмитрий Чернышенкэм зэхэсигъом хэлэжьэгъэ постэуми тхъашуеугъэсэу ариуагъ рес-публиком Ишыгъэту къызэрэфхъухэрэм фэш.

Адыгэ Республиком и Лышхъэ ипресс-къулыкъу

Гъашшэр Іахьмыгош

Бысымгуащэр таджик кілтиумэ яльеу гүртүүлдөшт машэр фатынену, чырбышкі ар кырағыттылъеккыжынену. Кіалемэ хаппэр зепакуухызз, абзеккі зыгорхэр зэралоу рагъягъагь. Апэмичижеу щытыгъе бысымгуащэр ахэм къяджагь:

— Кіләхэр, сыхеукууагъеу, чыпірээр тэрээзу кыжасымыгъе щыгъеу шьольыта? Чычігыпсыр аш пеблагъагь? Шууигүшілхэм ямехлане тэрээзу къесуубытыгъагь?

Анэ кыкілэу кіалехэр зепллыжыгъех:

— Ары, къеуубытыгъ, ау таунтэу кытебгъефагъа?

— Шуббэз кызгурело, сиргүшүлени сэлъеккы, — аритыжыгъ бзыльфыгъем ахэм джэуап.

Километрэ минипші пчагъеккі Таджикистан пеудзыгъе Тэххутэмикыуае аблэ зышшэрэ цыф кызызэрдэдкыгъэр кіалехэм лъешеу агъашшегъагь. Агъечеккігъе юфын төфөгъе ахъщер бысымгуащэм кылахынену адагъагь. Таджикыбзэр ышшэнену зэрхъугъемкі ахэр бзыльфыгъем еупчыгъех.

...Шапсыгъе ліакъохем ашыщтуу Лъепшыкъохэр я XX-рэллешшегъум иублэгъу фәшыгъеу псеущтывъех. Лъепшыкъо Махмудрэ аш ышрэ былым, шылхъогъухэр бэу ялагъех. Кулакъу альти, шы Сыбыр ращыгъ, ядэж кыгъеэзжынену хууѓъеп. Махмудрэ ичыпі гупсэ кыбыгынен, Тэххутэмикыуае дэттисхъан фаеу хууѓъе. Мыш унагуу щишагъ. Махмудрэ Сасэрэ сабыилл зедагъотыгъ: Гошунай, Даут, Гошмаф, Шамсэт афаусыгъ. Нахыбэр Гошмаф Кылеккі къеджештывъ. Паспортми а цемкі датхагъ. Бын-унэгъо лужу зиегъе, зышхамысъижъеу лажъештывъе Махмудрэ пасэу идунаи ыхъожыгъ. Пшэшшэ нахынжъеу Шамсэт нахъ тақырыгъети, янэ іепылгъу фәхъуштывъ, адрэхэр джыри цыкыгъех. Краснодар дэт интернатым ахэр зыратхэм, апэрэ мәфә шыпкъем Шамсэт кыкылгъыгъ. Кылэрэ Даутэрэ мыш щеджагъех.

Адыгэ театральне училищэу Краснодар кыщызэуахыгъем пшашшэр чахы, 1936-рэ ильэсүм кылуухыгъ. Кылэрэ пшынен дэгъоу еощтывъ, дахэу орд кылоштывъ, къэшшоныри икелсагъ. Пшашшэм амалеу іекілхэм Клуб ѩебан гу кылтиагъ. 1936-рэ ильэсүм бэдээгъум и 26-м Адыгэ хэку исполкомым иунашьоккі орэдхэмрэ кашшохэмреккі апэрэ самодеятельнэ ансамблэр Афыпсырэ зыщызэхашчэм, Клуб ѩебанэр Лъепшыкъо Кылэрэ аш ипащэр агъенэфеням ыпеккі КГБ-м иофишшехэр мэзэ пчагъэр аш кыкырыпльгъех. Я 60-рэ ильэсүм ахэм яублэгъу

гъе нэбгырэ 32-мэ Кыли ахэфагъ. Хэгэгү зеошкор кынжъещтим ехъуллэу мыхэм еджэнэр кыаухынену щытыгъ. Ау ашшэрэ еджаплэм истудентхэм нахъ псынкілэу еджэнэр кыарагъеухи, 1941-рэ ильэсүм Мыекуапл кыагъеэжыгъ. Зиильэс ныллэп ахэм юф зэршэнену хууѓъагь. 1942-рэ ильэсүм ишишхъеу ёздэлажъештывъех актер кіалехэр фронтим ашагъех. М. Асадулловыр, И. Пэрэнкыр, Ю. Шыур, А. Барцор, С. Бэджахшэр, Ю. Шуцшэр, Ч. Хъахуутатэр ыкли нэмиккіхэр заохэм ахэкодагъех. Кыэзгъеэзжынену зинасып кыхыгъеэхэр Хъакіеко Аспланбэ, Тальэкко Сулейман, Мышэ Джанхъотрэ Ердэжыбэрэ.

Хуульфыгъеэхэр зыумытывъ Адыгэ лъепкі театром иофишшэн тіеку-тіекузе зэлпуугъ. Нэмиккіхэр хэкум зырафыжхэм, артистхэм дээклопхэм апае концертхэр зэхашштывъех. Ау ашкычлэе изеу юф ашшэнену хууѓъагь.

Лъепшыкъо Кылэрэ Таджикистан щилжжэнену макло. Ар кыуаджэу Яван дэсигъ. Пхъе унэ мынним унэгъу 8 щизз-дэпсэущтывъ. Кылэ цыкыл төлпэе зиэ хууѓъе а псэуплэм джыдэдэм нэбгырэ мин 30-м ехъу дэс.

Кылэрэ телефонист сэнхъатыр ылэ кыригъахы, жыы кілтэу юф ышшэу ыублагъ. 1953-рэ ильэсүм унагъо ихъагь.

Пашхэм мэхванишхо зиэ документхэр зиэлеккілкірэ бзыльфыгъеэхэм юф зэршшэрэл пшэшш гүнэ лъафыштывъ. Зи хъарыф закъоки ухеуко хууѓену щытывъ. Заремэ псынкілэу таджикыбзэр зэригъешшагъ.

Яхъеблашхъе тесхэм мылькушхо ялагъеп, ау цыфыгъешхо ахэллэгъ, ахэр кызэрэгъеэгъунэжъищтывъ. Зыгъепсэфыгъо мафхэм бэрэ къээрэгъуои-аїеккілэзгъе-хъэрэ фельдшергэре агъенэфен фаеу хууѓъагь. Аш фэдэ іенатлэм хъульфыгъ яуагъахъештывъ. Ар занккіл эхгэгум иэшхъэстет ехъигъагь, лашэр зэрихъанеу фитныгъе илагъ. Ау а іенатлэр Кылэрэ ары зерапэсигъ. Бзыльфыгъе ныбжыккілэу іэдэбүшхорэ пытагъэрэ зыхэллэр фельдшергэре агъенэфеням ыпеккі КГБ-м иофишшехэр мэзэ пчагъэр аш кыкырыпльгъех. Я 60-рэ ильэсүм ахэм яублэгъу

апшшэрэ хэбзэ ухуммеко кулыкъухэм ялпкіл горе Тэххутэмикыуае кыагъеэккілгъагь. Чыпілэхбзэ кулыкъухэм ялофышшем, гүнэгъухэм ар адэгүшшегъагь. Кылэрэ унэгъо дэгъу кызызэрихъуагъагь, цыфыгъешшо зэрхэлтээр аш кыфалотгъагь. Зи нэбгырэ горэм кызэрибуагъ, имыхъак кызызрэтирихъуагъагь, нэужым бзыльфыгъем КГБ-м иофишшэ кырилтэжыгъагь.

Кылэрэ ильэс 20 фэдизэрэ фельдшергэре юф ышшагъ, щитхуу тхылтыби кыфагъешшошагъ. СССР-м ифельдшергэхэм якулыкъу июбилей ехъуллэу сыхъат кыратыгъагь.

Урысыбзэр, таджикыбзэр, узбекыбзэр зыулыгъе, гэсэнтэйгъе дэгъу зиегъе бзыльфыгъагь аригъеэштывъ. Пшэшшэжыуеу кыпыфагъэм гъэмэфэ фэбэшхор кызызрэтуащтывъ гүнэгъу кілэлцыкхэм аш ыгъажжэгъе хъальжъохэр ягуалеу ашхытывъ. Кыли лъеукіл зызыфигъазэрэм зыфаер кыфимыгъеца-кілэу зыкы кыххэгъагь.

Щытывъ, зэрэгъечфыштывъ. Кылэрэ ахэм орд кыафиштывъ, кыафешштывъ, пшынэ кыафоштывъ. Гүнэгъу кілэлцыкхэм аш ыгъажжэгъе хъальжъохэр ягуалеу ашхытывъ. Кылэрэ илахъылхэр ылхуу кызызрэфэсакыщхэм ар рирэзагъ. Кылэрэ мэзипл ныллэп Тэххутэмикыуае кышигъиэшшегъагь.

Лъепшыкъо Кылэрэ идунаи зэрихъожыгъагь почтэм юф кыышыдэзышлагъехэм зэхахыгъ. Ятэ кыфытеуи, зэришлэжэж зэрэшонгъор Заремэ кыриуагь. Ау ылхуу аш кыфуоплагъагь, Тэххутэмикыуае кыдэнагъ. Ятэшэу Даутэ ильэсипл пчагъэрэ зызылэжжэгъе райфинотделым ириенмэ щилажъеу ригъажагъ. Финанс техникумыр кызызхым кыралигъо хахъохэмкі отделым инспекторэу юф ышшагъ. Агропромышлен комплекс иофишшехэм япрофсоюз ирайком иревизорэу, социальнэ страхование и Фонд и Щитхуу тхылэрэ медалеу «За доблестный труд» зыфилорэм аш кыфагъешшошагъагь.

Заремэ Тэххутэмикыуае щыщ кілэу Мэзыуужъеко Мэджыдэ унагъо дишшагъ. Зэшхъягъуусэхэм акью Русланэрэ апхуу Маринэрэ альэ тырагъеуцагъ. Ахэм унэгъо дахэхэр ялэх. Нэнжъ-тэтэж насыпшохэр япхъорэлфиплымэ ашгушшукъы.

Заремэ башшагъэ пенсием зыагъуагь. Ау цыфхэм ахэтэу есағаашь иунэ изагъэрэп. Гүшшээ мэфаккіл пэгъокы, янэ кызызшхъягъе куаджэм зэрэдэсүм итеплэхэм ягъажжэхэм аргагшо. Кыаджэм итеплэхэм зызэрихъожыгъагь янэ ыльэгъуагъагь. Игупсэхэри

ащ бэрэ къельэуагъе ёжими Тэххутэмикыуае кыгъэзжынэу. Ау ар кыафеуцуаллэштывъ. Ипсауныгъе лъэш дэдэу кызызэлхъэм, ышыпхуу Щамсэт аш лыккүни ядэж кыщэжыгъ. Хъэблашхъэм тесхэр зэкк аш илапхэм яубоижынкіл къаделагъагь. Душанбе дэт аэропортим къезыщлэжжыгъе инэосэ таксистым ахъщэ айхин ыдагъагь.

Джареуштэу 1977-рэ ильэсүм Кылэрэ ылхууре куаджэм къэлжъыгъагь. Ичыпілэ гупсэрэ инэосэ цыфхэмрэ зэлэгъухэм, нахъ жьеу кызызимыгъэзжыгъемкі кіэгъожыгъ. Икъоджэгъухэм ашыщ горэм имыхъак кызызрэтирихъуагъагь. Ау шлэхуу дунаим зэрхъожыщтыр, гашшэр іахьмыгошшу зэрэшшитыр кызыгъуругыгъе бзыльфыгъагь ренэу гыщтыгъ, имыхъак къе-зыоплагъехэм, нэмиккіхеу ыгу хэзгъэцкыгъехэм афигъэгъуагъагь. Икъоджэ гупсэр дэт къэхальжэм зэрэдальхъажыщтыр, илахъылхэр ылхуу кызызрэфэсакыщхэм ар рирэзагъ. Кылэрэ мэзипл ныллэп Тэххутэмикыуае кышигъиэшшегъагь.

Лъепшыкъо Кылэрэ идунаи зэрихъожыгъагь почтэм юф кыышыдэзышлагъехэм зэхахыгъ. Ятэ кыфытеуи, зэришлэжэж зэрэшонгъор Заремэ кыриуагь. Ау ылхуу аш кыфуоплагъагь, Тэххутэмикыуае кыдэнагъ. Ятэшэу Даутэ ильэсипл пчагъэрэ зызылэжжэгъе райфинотделым ириенмэ щилажъеу ригъажагъ. Финанс техникумыр кызызхым кыралигъо хахъохэмкі отделым инспекторэу юф ышшагъ. Агропромышлен комплекс иофишшехэм япрофсоюз ирайком иревизорэу, социальнэ страхование и Фонд и Щитхуу тхылэрэ медалеу «За доблестный труд» зыфилорэм аш кыфагъешшошагъагь.

Заремэ Тэххутэмикыуае щыщ кілэу Мэзыуужъеко Мэджыдэ унагъо дишшагъ. Зэшхъягъуусэхэм акью Русланэрэ апхуу Маринэрэ альэ тырагъеуцагъ. Ахэм унэгъо дахэхэр ялэх. Нэнжъ-тэтэж насыпшохэр япхъорэлфиплымэ ашгушшукъы.

Заремэ башшагъэ пенсием зыагъуагь. Ау цыфхэм ахэтэу есағаашь иунэ изагъэрэп. Гүшшээ мэфаккіл пэгъокы, янэ кызызшхъягъе куаджэм зэрэдэсүм итеплэхэм ягъажжэхэм аргагшо. Кыаджэм итеплэхэм зызэрихъожыгъагь янэ ыльэгъуагъагь. Игупсэхэри

АКІЭГҮР Разиет.

Тэххутэмикыуай.

**Хэутынным фээзыгъэхъязы-
рыгъэр Лышшэ Саниет.**

Адыгэ къэIуакIэхэр

Узор, рисунок, разводы — тхыпхээ, гухьарэ, гухьарыгбүү, идагь

Узость — зэжьуплэ

Умение, манера читать, метод учебы — еджакIэ

Умение, манера шить — дакIэ

Умение плыть, манера плавать — есыкIэ

Усадьба — хаплэ

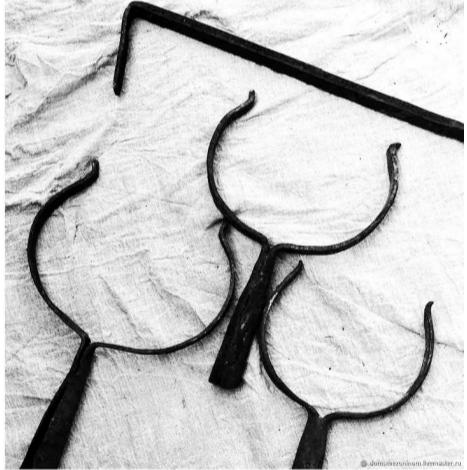
Устой (опора моста) — пкъэу

Устье (реки) — псыпэ, псы хэльээдэжьып

Утес — мыжкуацэ, күшхьээ пэкIэ пэпцэ ляг

Утюг — уты

Ухват — мэшопелаб

Ушат — пхъэчээ мын шхъаку

Ушивальник — шьодэнэ

Ушивание, ушивка — идыкын

Ушко иголки — мэстан

Ушко (отверстие в металлической части стремени, в которое всадник вставляет ногу) — лъэрыйын

Фагот — пхъэ сырын

Фелюга (небольшое легкое судно) — фарч

Филенчатая дверь — пхъэзэхапц

Фиорд — хытолэ зэжьу

Фляга — псыпэ

Форма — пъэпсыкIэ

Формовка — хъупкъэ фэшыныр

Фортост — пытапIэ

Форточка — шхъаныгьупчэжкий

Фронтон — щыдыбзый

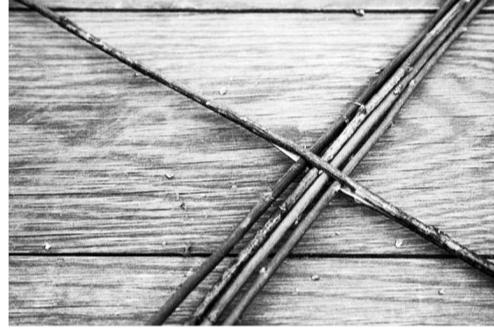
Фуганок — пхъэпс кыых

Фундамент, основание — лъачи, лъапсэ

Фургон — күшхъэихъуагъ

Хворост — чы, күтэмэ гүгъэ псыгъу

Хворостина — чы кыых

Хлев — былымэш, йэш

Хлыст — чы уфэ-упцI

Холстина — чэтэн пхъаш

Хорошая зимняя санная дорога — жэлъаклы

Цвет глины — етлашъо

Цевье рыболовного крючка — жэлыепкъ

Цедилка — зальэ

Центр — гупч, пчэгу

Цеп — бэшкIэрау, пхъэхъакI

Цепочка — блэрыйс, пшъэхъужкий

Цепь — пшъэхъу

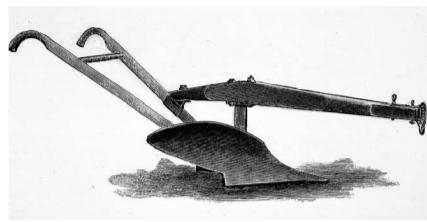
Цигейка — хъурышьу

Цинк — гьофы

Циновка — пыуабл

Чан — пхъэчайишху

Чапыга — пхъэлэшэкл

Чарка — бжъэ

Часовщик — сыхьатыш

Частокол — пчэгъу чэу

Часть деревянной ступы в форме ведра, куда насыпают зерно — гурхууч

Часть ткацкого станка, куда вдеваются нитки с двух сторон — псақы

Чека — купэун

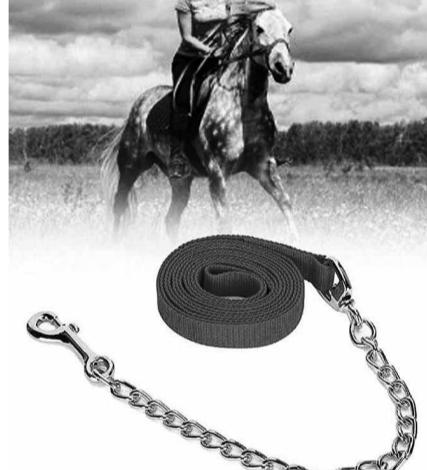
Челнок (в ткацком станке) — щэцыку

Челнок, куда вставляется катушка с нитками пряжи — ордаль, ордэбэкью

Челнок (лодка) — кьюшьо цыклю

Человек, занимающийся обтеской — улучакло

Чембур — шхомлакIэ

Чепрак — шыкIэль

Чепрак (часть шкуры) — гурхы

Червонное золото — дышэустхуу

Чердак — клашьу, пкэ (каб.)

Черепица — гъуржь

Череседельник — онэжыепс

Черкеска — цый

Чернила — мэрчэп

Хырыхыхъэхэр

Хыаджыгъэ нэкIу, дэнкъ екIуэс.

(Щыбзэ).

ИкIэ кIыбым дэт, ышъхъэ гъурбым ис, ыкIэ бгъэкIэрахъом,

унэм учIэхъащт.

(ПункIыбзэIух).

ИкIэ пхъланэ, ыпэ дышъэ.

(ПхъэцIакI).

Юшъхъэ кIыбым бгъитIу иш-зэрэихы.

(Лэнист).

Иэшиэжъэные шыбэ чIэкIы.

(Ужъгъы).

ГушыIэжъхэр

Клакор лым иун.

КлакIор уаэмэ — чэлы, ошIумэ — жэяу.

ЛэжъэкIошIу ишIуанэ къутэрэн.

МастэкIэ Гашэ, щатэкIэ бзаджэ.

Мыбзэшъурэм иJуданэ кIыхъэ.

Ныбгъур гъаажъом хэсми, хъамэкIэ ыпэ гъэзагъэ.

ОщикиIэм хъэр регъебзэи.

Пльэнкъ еплъи учатэ гъабзэ.

УкIытэр загоцым хъакоцым исигъ.

Теклоныгъэм ия 77-рэ ильэс

ҮНЭ КЬЕІРЭМ ЫПСЭ ҮЕІЭЖЬЫЩТ

1941 — 1945-рэ ильэсхэм Хэгъэгу зэошхоу тикъэралыгьо, тичыгу хье щыкluагьэр тарихымкlэ анахь хуугъэ-шlэгъэ жъалымэу цыфрыгум къинағь.

А зээжъ гуихым ылыпкылгээ, ыжьагьээ, ыстыгьэр, гэшээ нэф дахэу кыныштыльным ыгъэгушхоу, чэфыгъор зыгу изээу, усэу, тхагьэр бэдэд. Андрыхье Хүусен, Уджыху Адылджерый, Тыгужж Дышьэкл, Уджыху Хяалид, Гуашэктю Сэфэрбий, Цухьо Асфар агуулээ ашлонгьо гушилэр — усэр, орэдээр, шыныпкьэр къэлжигу имыфагъэхэу, яныбжыкылгэху гу къабзэ жыыкьэшэгьу гуапэ амьготыгьэу (мынхэм афэдэ нэмэгдэ ныбжыкылбэри) заом хэкодагьэх.

Хэхэдэг вэх.
Тхъамыклагом хэти ejэрэп,
ар къэмисыфэкли, шлошхьу-
гьяаса. Ау Хэгъэгу зэошхор ти-
хэгъэгуклэ хязаб шылынкьагь.
Заом фехъазырыгъэх, ау, ар
къизжэйм, хэти чэтэ члэгъым
«нан!» шилжжынгэп.

Лыгъэ-псээмьблэжкыныгъэр
анапэу, тидзэклонхэр, тиофи-
церхэр чыгуу Ыэпэ залэ пэпчкын
элсе остижил физикчилтэй

апсэ атыным фэхъазырыгъэх. Тхъагъор, гушуагъор мафэ къэс къытхэтхэу тыкъызыкъогъэ уж, Хэгъэгу зэошхоу 1941-м тикъэралыгъо нэфыль къызекъэчыгъом, мэкьюгъум и 22-м, къышъхъащыуугъэр гумыкырж хъугъэ-шлэгъэ зэфэнчагъ, ау нэмыц-фашист техаклохэмкэ ар гугъэпэ-зыужыжылыпэ иныштэу щытыгъ. Пыйжъалымым сыйд фэдизэу зэо амал къуачлэ иларьэми, ар къэрарынчээзэфэнчагъ. Машэу птыхъгъэм узэрифэжъырэр е мыжъоу бдзыгъэм узэрельэ-пэожъырэр ышлэштыгъэп ыкыи аш фэлизэуи егупшысагъэл.

Аужыкпъем, тхъамэфэ зау-
лэкэ, зэкэ тихэгъешшоу ѿ-
тыгъе СССР-р аштэн мурад
зэряэр Гитлер идзэхэм планэу
ялжь. Ау кэлекчигэх

Тикъэралыгъоқіл ильеси 4-м
ехъуре кіогъе заом бә щечы-
гье тохъамыкілагъоу кытфихы-
гъэр. Фашистхэр ашъе икілгъэм
фәдагъяж, апә кынфэр —
къудажи, цыиф хые дәдәу аш-
щыпсәүхъэрләр, ежы зәрәфае-
хъэу зафәмъгъезорышләхъу, за-
мыгъедәлошүхъекіл, зэтырауқә-
штыл охы тирал астайбыштыл ох-

штыгъэх, тырагъэсткызыщтыгъэх.
Сабыйхэр, кіләцікүхэр,
нәжь-үжкъхэр, ны ныбжыкіләхэр
зэттирауқіләштүгъэх. Апәрә зәо

ильтэхэр кын дэдагъэх.
Ау советскэ народыр гъэры-
плэм ухэтми пфиуционэу щиты-
гъэп, ыпсэ пэтыфэ, Хэгъэргур,
Чыгур Родинау-Нир кынхүү-

МЭНХЭМ ҮКІИ ҮПСЭ АШ ФИТЫ-
НЫМ ФЭХЪАЗЫРЫГЬ.

1942-рэ ильэсүм тихэгъэгү зэо машлом хэтыгъ, къэхьущтри къашгъоянъ.

Мы охтэ анах кыным ти-
къералыгъо иусаклохэм, тхакло-
хэм, композиторхэм тидзэкло-
хэмкіэ зэо Ӏашэм ычылпэу —
усэр, орэдыр, къашьор жы-
къэшгъу-гуждэкыгъо гуапэ
зэрхъуштыр ашлэштыг ыкли
яшылыкъэу усагъэх. Зэо усэ-

орэдхэу «Катюша», «Бери шинель, пошли домой», «Жди меня» звуцихарыг намынхан

«Къысаж» («Жди меня»)

Константин Симоновым и uses-
орэдэү «Жди меня» зыфиорэр
1942-рэ ильэсүм ыусыгъагь.
Лэнэгъэм сыйдигуу лыххуужь-

A black and white photograph of a man with dark hair and a prominent mustache, wearing a light-colored, short-sleeved button-down shirt over a white collared shirt. He is seated at a dark wooden desk, looking down intently at a stack of papers he is holding in his hands. The desk is cluttered with various papers, a pen, and a small electronic device. In the background, there is a chair and a wall with some indistinct markings or posters.

Жди, когда других не ждут,
Позабыв вчера.
Жди, когда из дальних мест
Писем не придет,
Жди, когда уж надоест
Всем, кто вместе ждет.

Жди меня, и я вернусь,
Всем смертям назло...

Шүльэгтү-гукілэгтү инымыкчыачэ зэрэлтэшыр усэктоклассикэу К. Симоновым мысатырхэм ащыкілгээтхъыгъ. Угупсэ дэдэхэм, ным, класэм аягулэгтү-тхъальээ зэхапшэу, кыбготымэ, машуу-лыгын кызырэззэлгыпчиштыр, щынэнгъэм цыхъэу, шүльэгтюу фыуилэм узериухумэштыр хэти ышошь тигъэхьюу, зэуаплэм үт пэччыгукэ кылпэблэгтэ цыфхэм яфабэ кылтылесэу, ежь щынцугъэм лыгтэ кызырэхильхээрер, шу зыльэгтүрэм, щэлэхъешхо мы зээ мэфэ хыльтэхэм кыхэфэн зэрэфаер, кызыцыхуагь «Жди меня, и я вернусь...» зыфиорэм. Щылэ маанэм и 14-м 1942-рэ ильэсым усэр аперэу кыыхаутыгъагь. «Кыисаж» — elo усаклом, дээлолым ыцлекіе, сыйд мыхуульхъеми, дэгүүм ушыгугъэу уежэхним, упэлльянэм, кынимын выремыгъэкылынэм мэхьянашко ял. Константин Симоновым иусэ тхъэлтэйлум фэд: «Кыисаж о, сэ сыйкээлжышил» elo. Мы сатырхэр тхъэлтээнэ тапкэх: шыныкъэнгъэм, зэфайхъэм, зэдэлжыныгъэм, шумуушыгугъынэм aklyачэ ипкылакынэу зэрэщимытэм, ар зэуаплэм үтхэми, зэокыбым щынхэхэми зэфэдэу кызыагурьлоолкэ, гуклодыгъор lyklotынышь, тыхуужынгъэм гъогур зэрэлхыричыщтым усэр фэшүушлагь. «Ждя меня, и я вернусь...» зыфиорэ усэр зыщылэр мы мафхэм ильэс 80 хуугъэ, ар уса кыльдэл — тхъэлтэйлум тапк

МАМЫРЫКЪО Нуриет

Шапсыгъэ къэбархэр

Оркестрэм едэIугъэх

Адыгэ Республика́м и Къэралыгъо филармоние исимфоническэ оркестре шапсыгъэ хы́ушъом концертиту кыщтыгъ, зыр — къалэу Шъачэ, адрэр — лъэпкъ культурэм и Гупчэу Псышуапэ дэтэм. Ахэр Адыгеир зыщи́эр ильэсишьэ зэрэхъущтым фэгъэхыгъагъэх.

Концертхэр лектор-музыковедэу Хъаку́й Заремэ зэрища́гъэх. Нэхэе Аслан, Тхабысым Умарэ, Кыкы́л Хысэ, Темыркъан Борис, нэмыкы́л композиторхэм я произведенихэм цыфхэр арагъэдэгүгъэх.

— Мые́куапэ кыкы́лъэ ку́лым иконцерт Шъачэрэ Мые́куапэрэ юф зедаша́нным лъапсэ фэхъугъ, — кыхигъэшыгъ Шъачэ иадминистрации культурэмкэ и Гъэ́орышилпэ ипащэу Марианна Устиновам. — Мы ильесым, мэзэе мазэм народнэ И́эм-псымхэмкэ оркестрэу «Русский сувенир» зыфиорэр Адыгеим къэкношь, концерт кыщтынэу тызэзэгъыгъ.

Адыгэ культурэм и Гупчэ ипащэу Хэшх Русльани хигъэунэфыкыгъ Адыгэ Республика́м икуп цэ́рилохэу «Налмэ́сир», «Исламыер», «Ошутенэр», «Уджыр» къафаклохээ цыфхэр зэрэгхэгүүшхэр, ау симфоническэ оркестрэм аперэу къалэу Шъачэ концерт кызэрэштигъягъэр.

Зээгъыныгъэм фэгъэхыгъагъ

Тюпсэ районым и Новомихайловскэ къэлэ псэуплэ иадминистрации ипащэу Андрей Орловым общественнэ организациехэу «Адыгэ Хасэм», «Ермэлхэм я Союз», урыс нэмыцхэм я Обществэ, дагыстан общинэр, Урысые географическэ обществэм хэтхэр, къэзекъхэр ыуѓоихи, зэхегуши́эжыгъэх.

Лъэпкъ зэфэшхъафхэм зэхашгъэх обществехэмрэ хабзэм иофишхэмрэ зэгурхыохээзз юф зэршээрэм тегущыагъэх. Ильэсэу икыгъэм зешуахыгъэ иофишхэмрэ къалотагъэх, тапэкэ агъэцэ-къэшт юфхъабзэхэр агъэнэфагъэх.

Псэуплэу Новомихайловскэм и «Чыла Хасэ» итхаматэу Шхъэлэхью Рустам Новомихайловскэмрэ. Псыбэрэ адэт къэхальхэр зэрэгхээбзэгъэнхэ фаем иофишго зэлукэм къахильхъагъ, аш ынала тыридзэнэу А. Орловым кыгъэгугъагъэх.

Ухъупхъ, Мария!

Мафэ горэм телефоныр кытеугъ:

«Сэ сцэр Мария Атагян. Псышопэ районым ит псэуплэу Солоники сышыщ. Я 9-рэ классым сышеджэ. Зэнэкъокью зэхашэрэм сыхэлажъэ шоингъу. Силофшагъэ лъэпкъыжъэ убыххэм ятирих кыщызгъээльэгъонэ сайфай. Иепы́эгъу сишиклагъ...» «Шъачэ икэлэццыкхэр» зыфиорэр муниципалнэ программэм ильэс къэс шэнэгъэ-практическэ конференциеу «Шэнэгъэмкэ аперэ лъэбэкхъухэр» зыфиорэр зэхашэнэу къыдельтэ. Аш къэлэдэжкэо пстэури хэлжээн фит.

Мариерэ тарихымкэ къэлэгъаджэу Анастасия Ярославцевамрэ язэдэгүши́гъу кыххэхъугъагъэ. Зытугушыагъэхэр бэ — адыгэ лъэпкъым изэмман къинхэр, Кавказ заор, аш тхамыклагъу къафихыгъагъ, адыгэ чыптацхэр,

убыххэм якюодык, нэмийкхэри.

— Тхаклоу Баграт Шинкуба ироманэу «Последний из ушедших» зыфиорэр сиезджэр ары убыххэм якъэбар шылынкээ зэзгэшшэнэу сигу кызыкыгъагъэр. Романыр лъэшэу сигу рихыгъ, имэхьани зэхэсшагъ, — elo Марие. — Темэр гъэшэгъоны. Анахь шхъяланэу сизыптыштыр ыкки силофшагъэ кыщызгъэ-

льагъо шоингъор убыххэм къахэгыгъэ цыфгорэхэр ячыгужь кынэгъягъэхэу щэпсэухэмэары. Хяуми зы нэбгыри къэмьинэу ахэм ашхъэраагъэхъижъэжыгъагъа?

Чыгужым кынагъэхэр къэбгъотынхэ пльэкъышт. Япчагъэкы ахэр мэкэштхэп. Мариерэ илэпилгъу къэлэгъаджэмрэ лъэпкъ объединениеу «Убых-Берзек» зыфиорэр ипащэу Къэбэртэ-Бэлькъарым щылсэурэ Берек Русльан убых лакъохэм къаплыгъэхэу Шъачэ, къуаджэхэу Ушхо, Черен, Шхъабэ адэсхэм зауагъэгъагъ. Охътэ къэлэгъэхэм къахихыгъэу, ежыми лъыхъозэ кыгъотыгъэ къэбэрхэу Маринэ ыуѓоигъэхэр ыгъэфедээ, тхыгъе ин ыгъэхъазырыгъ. Илофшагъэ зэнэкъокум икомиссие фигъэхыгъ, аш ифэшьошэ уасэ кыифашынэу тэгугъэ.

Ащэрэммыгъупш

Шъачэрэ Тюпсэ районымрэ ябэнэкло цыкыу 100 фэдиз зыхэлэжъэгъэ зэнэкъокью Советскэ Союзым и Лыхъужьэу Ацумыжь Айдэмэрэ ишэжь фэгъэхыгъэхэр Шъачэ щыкыуагъ.

Заор къемыжъээзз Айдэмэрэ къэлэгъэдже сэнхъатыр зэригъэгъоти еджаплэм икэлэгъаджэу, етланэ ипащэу юф ышлагъ. Унагъо илагъ, сабыйхэр кыфхэхъугъэх. Ежь ишлонигъонигъэкэ, кызыщыхъугъэ къуаджэм дэкырэ ныбжыкхэм ахэтэу фронтым Iухыагъ. 1942-рэ ильэсэм Ставрополь краим щызаозэ, псэуплэу Новкус-Артезиан зыфиорэр нэмьицхэм къатэзыхъыгъагъэхэм ахэтагъ.

Нэмьиц танк 20 фэдизмэ аперэхъагъэхэр Айдэ-

мэр хыльзэу къауэгъагъ. Ежыр аш пымыльэу, пушкэм къэриуци, сыхват заулэрэ пыим итанхэр кымыгъаклохэу зэуагъэ. Къащ шуцхэр зытедзэгъэ танкитф кыгъэуагъ, ау ежыри псэузаом къыхэкыжыгъэл. Айдэмэрэ ылгээ ытагъ, ау фашистхэм заалкигъэхьагъэл.

Ар къуаджэу Новкус-Артезиан щыфхэхъэхэу щагъэтылъыжыгъэхэм ашыщ. 1943-рэ ильэсэм Советскэ Союзым и Лыхъужь зыфиорэр цэл лъаплэр кыфаусыгъ, 1962-рэ

ильэсэм исаугъэт къуаджэм щагъэуцгъ. Етланэ аш фэдэ саугъэт ежь кызыщыхъугъэ къуаджэу ѩэхэкъэй дагъэуцуагъ, еджаплэу дэтэм ыцэ фашыгъ, Хъаджыкъо иурамхэм ашыщи аш ыцэ хэхъ.

Я 80-рэ ильэсхэм бэнэймкэ Всесоюзэнэ зэнэкъоку аперэу Тыгъэмыгыс зыцзызэхъагъ, ар Ацумыжь Айдэмэрэ ишэжь фэгъэхыгъагъ. Шапсыгъэ «Адыгэ Хасэм» ихъатыркэ я 90-рэ ильэсхэм спортивнэ зэнэкъокхэр зэхашхэхэу рагъэжъэжыгъагъ.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр НЫБЭ Анзор.

Кымэфэ футболыр

Зы къекІокІыгъор аухыгъ

Адыгэ Республикаем футболымкэ икымэфэ зэнэкъоку хэлэжьэрэ командэхэм язичэзыу ешэгъухэр шэмбэтым, тхъаумафэм стадионэу «Юностым» щыктуагъэх.

Апшъэрэ купым хэт командахэм апэрэ къекІокІыгъор аухыгъ.

Ешэгъухэр

«Спортомастер» — «Креатив» — 4:2, «Урожай» — «Ошъутен» — 4:1, «Картонтара-СШОР» — «Кавказ» — 1:3.

«Спортомастерым» иешлаклоху А. Пыштыкъэм, В. Сухотериным, Р. Хуякъом, А. Чугуновым зырызэ «Креативым» икъелапчъе іэгуаор дадзаг.

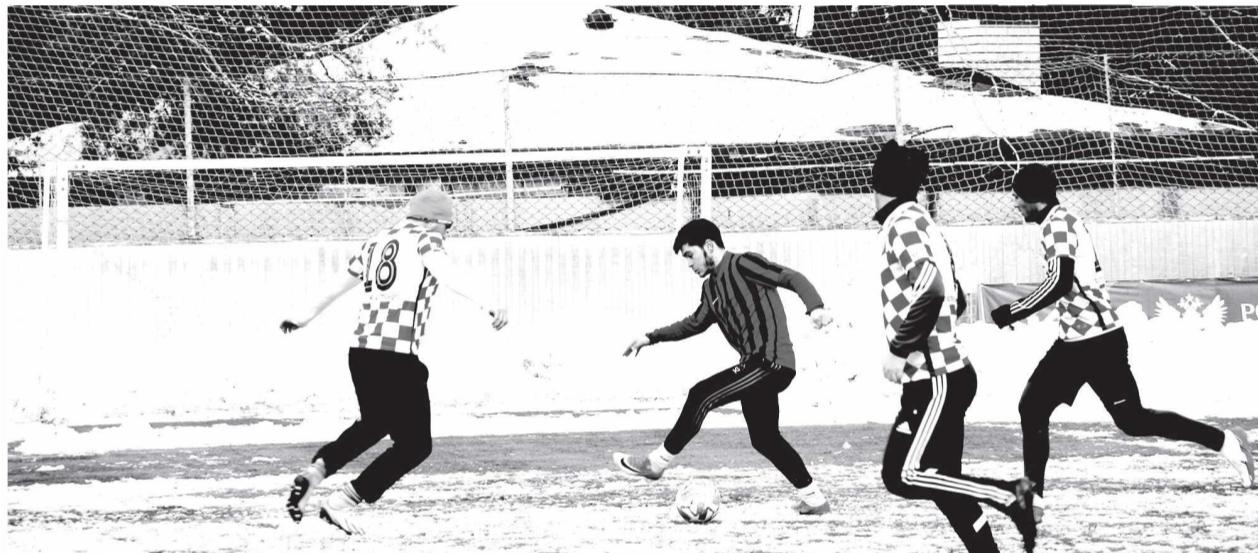
«Креативым» иешлакло ныбжыкъэу Тумэ Тлахыр илэпэлэсэ-ныгъэки, зэлукігъум спорт ша-пхъэхэр зэрэшигъэцакІехэрэмкі къахэштиг. Къеункыыхэу ешланлэм тирадзэу, ша-пхъэхэр аукъохээз іэгуаор іэклаклоу пчагъэрэ къы-хэштиг. Нарт ша-ор дысэу зымы пэуцужьыгъэп, плъыр-стырым хэтэу гүшүэкі мыхъун ариуа-гъэп. Ешланлэм іэгуаор икынгъу ылъегъумэ, «Спортомастерым» хэтхэм къафижыжэу пчагъэрэ тльэгъугэ. Тлахыр гьогогуу 2 «Спортомастерым» икъелапчъе іэгуаор дидзагъ. Зэлукігъур кіеухым факзэ, пчагъэрэ 4:1-у щытагъ. Тумэ Тлахыр метрэ 20 фэдизкэ зыпчагъжэ къелапчъем ошіе-дэмшишэу лъешэу дэуагъ. Къелапчъем пэблагъеу щитхэм ащищ, къелепчъэутым іэгуаор

къагъеуун амыльэкіеу хъагъэм ифагъ. Аферым, Тлахыр! Узыхэт командэр, футболым ептыхэрэ бъэгушуагъэх.

«Урожай» дэгъоу ешлагъ. Н. Скуридиным, Д. Жолобовым, Н. Бондиным, Ю. Волчановскэм зырызэ «Ошъутенэм» икъелапчъе іэгуаор дадзагъ. «Ошъутенэм» иешлаклоу Щыко Руслан метрэ 18 фэдизкэ зыпчагъжэ къелапчъем іэгуаор дахэу дидзагъ, къелепчъэутэу Алексей Саяпиним іэгуаом зыльидзыгъ, ау къизэкли-дээжынэу итгэе ифагъэп.

«Кавказым» иапэрэ теклонигъэ зэнэкъокум къышидихыгъ. Аш-къонэм, Хъоклоным зырызэ хъагъэм іэгуаор дадзагъ.

— Апэрэ къекІокІыгъор командахэм аухыгъ, — къытиуагъ зэнэкъокум исудья шъхьалэ итуадзэе Пэнэшү Мыхъамодэ. — «Урожай» теклонигъэр къидихыштэу плъытэ хууцт, ау ятлонэрэ ѹыкы ящэнэрэ чыпілэхэр зыхыштхэр джыри къэшэгъуас. Ятлонэрэ къекІокІыгъори гъашэгъонэу клошт. Спортыр зыгу рихыхэрэр зэлукігъухэм яплъынхэу стади-

Гандбол

Пчагъэр зэпэчыжьагъэп

«Университет» Ижевск – «АГУ-Адыиф» Мыекуапэ – 29:26 (18::17).
Щылэ мазэм и 21-м Ижевскэ щызэдешшагъэх.

«АГУ-Адыиф»: къелепчъэутхэр: Ламзина, Баскакова; ешлаклохэр:

Клименко – 3, Краснокутская – 2, Никулина – 1, Кириллова

– 1, Колодяжная – 1, Морозова – 3, Куцевалова – 9, Казиханова – 3, Казанджян – 1, Поршина, Краснова – 1, Кобл – 1.

«Университетым» къыхэштигъэхэр: Кандакова – 6, Чужанова – 5, Береснева – 5.

Апэрэ такыкхэм къащегъэжьагъеу «Адыифым» ешэгъур къыхыштигъ. Пчагъэр зэрэлты-клюатштигъэр: 1:2, 2:3, 5:6, 7:8. Я 16-рэ такыкхэм 7:9, я 22-рэ такыкхэм пчагъэр зэфэдэх хууцэ – 12:12. Ятлонэрэ едзыгъом «Университетыр» «Адыифым» ыпэ ишыгъ – 22:20. Зэлукігъур аухынэмкэ такык 18 къэнагъеу Д. Казихановам хъагъэм іэгуаор редзэ – 22:21. Е. Краснокутскаям пчагъэр зэфэдиз ешы – 22:22.

Теклонигъэр зыхыштыр язэрэ-

мыгъашшэу къелапчъем іэгуаор дадзэ – 23:22, 23:23, 26:24. А. Морозовамрэ Т. Кирилловамрэ хъагъэм іэгуаор радзэ. Ешэгъур аухынэмкэ такыкы 5 къызэнэм, К. Обуховскаям «Адыифым» икъелапчъе іэгуаор къыдидзэй – 27:24. И. Клименкэр ыпэкэ илли, хъагъэм іэгуаор ридзагъ – 27:25. Типшашшэхэм теклонигъэр къыдахынэм фэш гүгэ я, ау Л. Чужановамрэ А. Ивановамрэ «Адыифым» икъелапчъе іэгуаор къыдадзэ – 29:25. Я 59-рэ такыкхэм тиешлэкло ныбжыкъиу Д. Никулином пчагъэр зэрхъокы – 29:26. «Адыифым» мэгуэ шхъяа, теклонигъэм кіэрычигъе зэрэхъугъэр ешлаклохэм зыдашшэжы...

Суперлигэм хэт гандбол командахэрэ купэу «Б»-м щызэнэкъо-къухэрэр пэшорыгъэшь ешэгъур хэм ахэлажьэх. «Адыифым» ѿыз мазэм и 23-м къалэу Уфа ѿы-lyklar «Уфа – Алисэм». Пчагъэр 26:24-у Уфа икомандэ теклонигъэр къыдихыгъ.

Зэхээшагъэр
ыкы къыдэзы-
гъэкъыр:

Адыгэ Республикаем
льяпкэ Йоффхэмкэ,
Іэкыб къералхэм ащи-
псэурэ тильяпкэ-
гъухэм адярые зэпхы-
ныгъэхэмкэ ыкы
къебар жууцээ
иамалхэмкэ и Комитет
Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шылэр:
385000,
къ. Мыекуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
Редакцием авторхэм
къайхыэр А4-кэ
заджэхэрэ тхапхэу
зипчагъэкэ 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлжээ, шрифтыр
12-м нах цыкынэу
шытэн. Мы шапхъэ-
хэм адимыштерэ
тхыгъэхэр редакцием
зэхэгъэжъокых.

E-mail: adygovoice@mail.ru

Зышаушыхъатыгъэр:
Урысы Федерацаем
хэутын Йоффхэмкэ, тел-
радиокъэтын-
хэмкэ ыкы зэлъы-
Іэсикэ амалхэмкэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
чыпэ гъэроры-
шап, зэраушыхъатыгъэ
номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зышыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкімкы
пчагъэр
4545
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 109

Хэутын узьши-
кээтхэнэу Ѣыт уаххэтэр
Сыхъатыр
18.00
Зышыкээтхэгъэх
уаххэтэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шхъяаэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъяаэм
игуадзэр
Мэшлээнко
С. А.

Пшэдэжъыкъ
зыхыгъэр секретарыр
Тхъаркъохъ
А. Н.